

irlerin klasik formlardan “daha kolay” olduğunu düşündüğünü söyleyen Borges, artık serbest şiirlerin klasik biçimlerden daha zorlu formlar olduğunu bilincinde olduğunu dile getirir. Sözü edilenlerin yanı sıra son bölümde; “modernite”, “kurgu ve gerçeklik”, “roman ve öykü” gibi konulara da değinilmiştir.

Modernliğin bir tutum, tavır, kurgu veya üslup meselesi değil; çağın getirdiği bir durum olduğunu ileri süren Borges’e göre, dönemin şair ve yazarlarının “modern” olmaktan başka bir seçenekleri yoktur. Kendisinin “modernite” eleştirisini de modern olma tarzının bir sonucu olarak gören Borges, modernliğin kaçınılmaz bir olgu oluşunu şu sözlerle dile getirir:

“Geçmişte yaşama sanatını henüz kimse keşfetmedi ve hatta fütüristler de gelecekte yaşamının sırrına ermediler. İstesek de istemesek de biz moderniz. Belki de şimdi benim moderniteye saldırmam olgusu, bir modern olma tarzıdır.” (s. 120)

Son olarak Ketebe Yayınlarının *Exlibris* dizisinin altıncı kitabı olarak çıkan *Şu Şiir İşçiliği*’nin özenli baskısı ve kapak tasarımının yanı sıra oldukça rahat okunan çevirisi ile şiire ilgi duyan herkesin zevkle okuyacağı bir kitap olduğunu söyleyebiliriz.

Kaynak

Borges, Jorge Luis, *Şu Şiir İşçiliği*, Çev.: Mukadder Erkan, Ketebe Yayınları, İstanbul 2020.

FOTOĞRAF VE SAYISAL GÖRÜNTÜ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Burcu Kaya

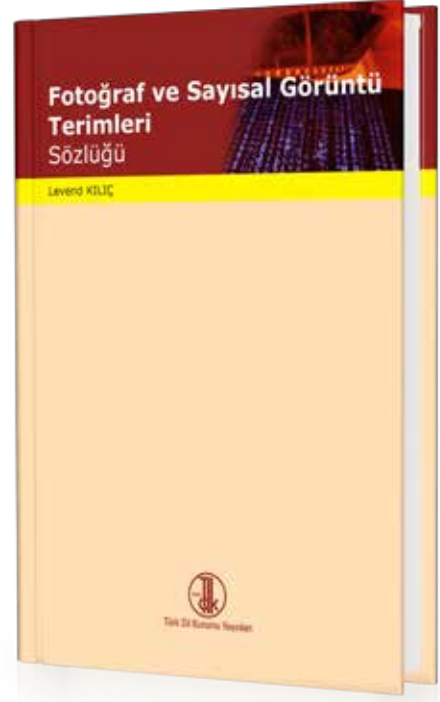
Türk Dil Kurumunun 2019 yılında yayımladığı *Fotoğraf ve Sayısal Görüntü Terimleri Sözlüğü*; 295 sayfadan oluşan, yaklaşık iki bin sekiz yüz terime yer veren, özenle hazırlanmış ve oldukça kapsamlı bir eserdir. Bilim toplumu olmak için ilerleme ve Türkçenin bilim dili olarak gelişmesi çabalarında, terim olarak kullanılan sözcüklerin, anlamı herkes tarafından bilinen Türkçe köklerden türetilmesinin önemi açıktır. Böyle bir amaca katkıda bulunan bu sözlükte, Türkçe karşılıkları önerilen terimlerin tanımları yapılarak fotoğrafçılık alanındaki temel kavramlar açıklanmıştır.

Fotoğraf, ışık yoluyla yüzey üzerine resmetme tekniği olarak 1800’lü yılların ortasından itibaren yaygınlaşmıştır. Fotoğrafın oluşumunda çeşitli bilim dallarının etkileşimi ve bir araya gelişi söz konusudur. Şöyle ki yüzey üzerinde görüntünün oluşturulması optik ve fizik bilimi terimlerini, bu görüntünün kaydedilerek sabitlenmesi de kimya bilimiyle ilgili terimleri kapsar. Teknolojinin gelişmesi de fotoğraf terimleri ile sayısal teknoloji terimlerini bir araya getirir. Eski fotoğraf analog teknolojinin, yeni fotoğraf ise verilerin basamaklanarak kodlandığı sayısal teknolojinin ürünüdür. Bu sözlükte yeni ve eski fotoğraf diye adlandırılan sınıflamaya ait terimler ile fizik ve kimya bilim alanları, güzel sanatlar ve sayısal teknoloji alanlarının terimlerine de yer verilmiştir.

Günümüzde fotoğraf alanında kullanılan terimler incelendiğinde ne yazık ki

çoğunun alanın temel dili kabul edilen İngilizceden, teknolojik zorunluluk gerekçesiyle aktarılan hâliyle kullanıldığı dikkat çeker. Daha kötüsü aktarma yapılan terimin anlamının tam olarak anlaşılmamış olması nedeniyle ortaya çıkan anlam kaymalarıdır. Bu durum dilimizi olumsuz etkilemektedir. *Fotoğraf ve Sayısal Görüntü Terimleri Sözlüğü*'nü hazırlayan Levend Kılıç, bir bilim alanında kendi dilimizde okuyup yazarken başka bir dilin bize yardımcı olmasının kaçınılmaz olduğunu dile getirmektedir. Ancak bu kaçınılmazlığın gecenin karanlığında kaybolmaya yol açmaması gerektiğini de önemle vurgulamaktadır. Oldukça uzun ve zengin bir geçmişe sahip olan Türkçemizde terim türetme konusunda bir sınırlılık görülmemektedir. Ancak önemli olan üretilen terimlerin kullanıma uygunluğu ve ne kadar benimsendiğidir. Doğru olan herkesin okuduğunda ne anlattığını anlayabildiği terimler üretmektir. Örneğin trigonometri öğrenmeye yeni başlayan bir birey, Latince kökenli bir sözcük olan “sinüs”ün “göğüs” anlamına geldiğini bilse bu kavramın açının göğüs açıklığını dile getirdiğini rahatlıkla anlar. Böylece anlamlandıramadığı kavramları ezberlemeye çalışmak zorunda da kalmaz.

Terim birliği de önemli bir kavramdır. Bir bilim dalının doğru bir şekilde gelişmesi, bu esnada var olduğu dilin gelişimine zarar vermeyecek şekilde dille bütünleşmesi, dil gelişimi açısından da doğru olandır. Bu sözlük hazırlanırken Levend Kılıç tarafından terim birliğini sağlamak, kabul gören terimleri yaygınlaştırmak ve İngilizceden gelen tuzaklardan korunmak için fotoğraf alanıyla ilgili Türkçe bütün sözlükler taranmış, İngilizce olarak yayımlanmış sözlükler de dikkatle incelenmiştir. Ancak bir terimin kabul görmüş olması, bu konuda yapılacakların tamamen

bittiği anlamına gelmez. Bu sözlükte, “dijital” sözcüğünün kullanımı dilimizde bu kadar yaygınlaşmışken sözcüğün Türkçe karşılığı olarak kabul edilen “sayısal” sözcüğü ve fotoğrafçılık terimi olan “sayısal görüntü” sözcüğünün tercihi, yapılacakların tamamen bitmediğine çok iyi bir örnektir. Aynı şekilde kullanımı oldukça yaygın olan “sensör” sözcüğü yerine onun Türkçe karşılığı olarak “algılayıcı” sözcüğü; “metafor” yerine “eğretileme” terimi, “feedback” yerine “geri bildirim” terimi tercih edilmiştir. İngilizceden “menzil derinliği” olarak dilimize yerleşen “depth of range” terimi, “yakınsama derinliği” olarak Türkçeleştirilmiştir. Türkçeye “alokromi” olarak çevrilen “allochromy” terimi sözlüğümüzde “renk değiştirim” olarak karşılanmaktadır. Dilimizde “episkop” olarak kullanılagelen “opaque projector” terimi ise “saydamsız resim

gösterici” olarak adlandırılmıştır. “Release button” ise “çekim düğmesi” olarak karşılık bulmuştur. Terim alanında hazırlanan her sözlükte olacağı gibi *Fotoğraf ve Sayısal Görüntü Terimleri Sözlüğü*’nde de tartışma konusu olabilecek çevirilerin bulunması doğaldır. Ayrıca sözlükte “abbe kondansatör”, “alfanümerik”, “algoritma”, “bayonet”, “siyanotip”, “germanyum” gibi alıntı hâlleriyle kullanılmaya devam eden sözcükler de bulunmaktadır. Bu sözcükler için de Türkçe karşılıklar önerilmesi arzu edilen bir durumdur.

Fotoğrafçılık alanındaki kavramların kullanımında bu sözlüğün temel kaynak olarak ele alınması, fotoğrafçılık alanında doğru türetilmiş terimlerin yaygınlaşması ve ortak kullanımı için oldukça önemlidir. *Fotoğrafçılık ve Sayısal Görüntü Terimleri Sözlüğü*, Türkçenin bilim dili olması yolunda atılan önemli adımlardandır. Sözlüğün sonunda bulunan İngilizce-Türkçe dizin, Türkçe karşılıkları açıklanan terimlerin tespitinde oluşacak sorunları ortadan kaldırmaktadır.